

реформ та революцій направлені на зміну політичних еліти та лідерів, зміну вектору розвитку суспільства, зміну функціонування органів державної влади, зміну взаємодії між органами влади та громадянами, подолання великих масштабів корупції у владі, обмеження використання владних ресурсів у власних інтересах.

Отже, процес модернізації в українському суспільстві є дуже важливий. Якщо органи влади і населення спільно будуть працювати для досягнення зазначених цілей це допоможе Україні закінчити перехідний процес та стати на шлях демократичного правового суспільства. Якщо сторони змарнують таку можливість модернізації, то держава може надовго залишитись в статусі транзитної, конфліктної, нестабільно країни з низьким рівнем економічного та культурного розвитку.

Список використаної літератури:

1. Кіянка, І. Політична еліта в контексті трансформаційних процесів українського суспільства. І. Кіянка // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку, Вип. 20, 2008. — С. 68-70.
2. Бистрицький Є. Політична філософія посткомунізму: горизонти методології // Політична думка. — 1995. — № 1. — С. 3-8.
3. Політичні режими сучасності та перехід до демократії / С.А. Давимука, А.Ф. Колодій та ін. — Л., 1999. — 166 с.

КРОЙТОР АРТЕМ ВІКТОРОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри політичних теорій, кандидат політичних наук

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ТРАНЗИТУ В УКРАЇНІ

Падіння комуністичних режимів у період 1980—1990-х рр. викликав значні геополітичні зміни у світовій системі взаємовідносин. Проте змін зазнали політичні теорії які у зв'язку з цим артикулювали думку про цілковиту перемогу ліберальної демократії, як остаточної політичної системи та завершення політичного транзиту.

Але глибокі політичні зміни, що сталися в останні десятиліття, зокрема, процеси європейської інтеграції актуалізували в пострадянських державах, як позитивні так і негативні тенденції, а саме делегітимізацію влади, не сталість громадянського суспільства, порушення прав людини та значний розподіл між багатими та бідними.

Актуальним питанням політичного процесу в Україні залишається проблема трансформації політичної системи, що передбачає зміни як політичного так і правового характеру функціонування політичної си-

стеми, її основних інститутів та механізмів. У зв'язку з цим постала необхідність у вивченні основних викликів у процесі трансформації за для забезпечення стабільності політичної системи держави.

Слід зазначити, що реформи в пострадянських державах, зокрема і в Україні, гальмувалися через нерозв'язаності питання функціонування влади у процесі демократизації. Адже попри створення усіх формальних інститутів демократії, не було впроваджено дієвих її механізмів. Так наприклад інститут виборів не перетворився у ефективний механізм ротації політичної еліти та агрегування політичних інтересів у межах політичної системи. Розбудова політичних партій призвела до формування атомарної багатопартійності, що згодом трансформувалась у систему поляризованої поліпартійності. Проте політичні партії, майже усі без виключень, мають внутрішньоолігархізовану структуру, з низьким рівнем партійної демократії, що на думку Р. Міхельса є основною причиною олігархізації політичної системи держави. В наслідок чого у демократичній за формою державі наявні значні авторитарні тенденції [1].

Слід зазначити, що політична модернізація здійснюється протягом тривалого періоду, в рамках якого суспільство характеризується особливим якісним станом, що відрізняється нестабільністю і кризами. У сучасних дослідженнях виділяється п'ять основних криз, що супроводжують процес політичної модернізації: криза ідентичності, криза легітимності, криза участі, криза проникнення, криза розподілу.

В умовах політичної модернізації виділяються три основних типи кризи ідентичності. Перший тип заснований на вимогах національного або територіального самовизначення, що висувуються різними соціальними суб'єктами суспільства. В умовах коли політична еліта держави не спромоглася консолідуватись навколо питання основних політичних цінностей, а процес формування політичної нації є не завершеним в Україні криза ідентичності проявилась з усіма її негативними наслідками. Як наслідок у суспільстві де домінують, як етнічна так і регіональна ідентичність відбувся регіональний розкол, що підігрівався і політичними партіями у процесі боротьби за електорат.

Другий тип породжується підвищенням ступеня соціальної диференціації суспільства, яке модернізується. Це зумовлене тим, що у процесі політичного транзиту раніше сформовані соціальні групи руйнуються, як наслідок різко зростає чисельність маргінальних шарів суспільства. Це призводить до того, що люди, втрачаючи свій колишній соціальний статус, не усвідомлюють своїх політичних інтересів, не мають сформованих демократичних цінностей. В українському суспільстві наслідком такого процесу є розчарування в демократії та ностальгія за «радянським минулим» серед електорату старшого віку, чим користуються політичні партії у своїх агітаційних кампаніях. Третій тип кризи ідентичності характеризується конфліктом між етнічною і загальнонаціональною приналежностями [2].

Характерними рисами кризи легітимності є відсутність згоди в суспільстві щодо політичної влади, низький рівень визнання громадянами прийнятих політичних рішень. Також криза легітимності проявляється в надмірній конкуренції в боротьбі за владу на фоні політичної пасивності мас, що веде до делегітимізації усієї політичної системи та її основних інститутів.

Розв'язання кризи легітимності можливо за трьома напрямками, визначеними Г. Лаврененко. Зокрема дослідник зазначає, що набуття легітимності влади можливе за рахунок реально демонстрованої ефективності. Наступний напрямок передбачає, на думку науковця, залучення підтримкою правлячою елітою консервативних елементів за рахунок поступовості реформ, протидії тискові екстремістських сил, надання гарантій збереження високого статусу найбільш впливовим традиційним інститутам і групам, навіть якщо вони втратять владу. Третім чинником подолання кризи легітимності є сприяння поділу джерел і представників політичної влади. Зокрема Г. Лаврененко вказує на те, що у демократичних системах джерело влади полягає у загальній згоді дотримуватися норм, що базуються на цінностях системи і на конституції [2].

Криза участі обумовлена збільшенням числа груп інтересів, що претендують на доступ до процесу прийняття рішень у суспільстві. В Україні, зазначена криза проявилась у формуванні поляризованої партійної системи, що загострює конкуренцію в боротьбі за політичну владу. Низький рівень розвинутості політичної системи, зокрема інститутів громадянського суспільства ведуть до того, що не всі групи інтересів у ній представлені.

Криза проникнення виявляється в зниженні здатності державного керування проводити свої рішення і проекти в різних областях громадського життя. В міру здійснення рішень відбувається перекручування їхнього змісту, що часто буває пов'язане з посиленням впливу місцевих груп інтересів, або регіональних еліт, котрі прагнуть відокремитися від впливу ззовні.

Криза розподілу означає нездатність правлячої еліти забезпечити прийнятний для суспільства ріст матеріального добробуту і його розподіл, що дозволяє уникнути надмірної соціальної диференціації і гарантує доступність основних соціальних благ.

Отож, у випадку коли політична система нездатна ефективно відповісти на виклики зумовлені зазначеними кризами і трансформувати їх у соціальну підтримку, подальша делегітимізація усієї системи неминує веде до її загибелі. Успішний вихід із зазначених криз забезпечить консолідацію політичної системи, її високий рівень легітимності та стабільності. Залишається відкритим питанням, чи буде ця стабільність запорукою успішного транзиту до демократії та перетворення України в консолідовану демократичну систему. Чи можливо

стабільність системи буде забезпечене конструюванням консолідованого авторитаризму?

Список використаної літератури:

1. Кройтор А.В. Реструктуризації внутрішньопартійної організації як виклик сучасної доби /А.В. Кройтор// Актуальні проблеми політики: збірник наукових праць. Випуск 60. — Одеса, 2017. — С. 223-234.
2. Лавриненко Г. Кризи політичної модернізації та пошук альтернативних варіантів розвитку держав// Електронний ресурс, Режим доступу: — <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/download/.../73>

КОРОХОД ЯСМІНА ДЖАНІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри соціології та психології, кандидат політичних наук, адвокат

ГЕНЕЗИС УЯВЛЕНЬ ПРО ІНФОРМАЦІЮ ЯК РУШІЙНУ СИЛУ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ

З початку ХХІ століття відбувається глобальна інформатизація сучасного суспільства. Оцінюючи роль інформації у розвитку сучасної цивілізації, І. Пригожин доречно зауважив: «...там, де закінчується інформація, закінчується суспільство».

Для розуміння всеохоплюючого проникнення інформації в суспільне життя, слід зазначити, що взагалі термін «інформація» широко використовується у науковому обігові, причому з розвитком науки і техніки розширюється змістовна складова цієї категорії. Дискусії з проблем інформації тривають багато років, їм присвячено чимало наукових праць як зарубіжних (К. Шенон, Н. Вінер, У. Ешбі, Н. Луман, А. Моль, А. Ракітов, М. Грачов та ін.) так і українських авторів (В. Бебик, О. Зернецька, В. Іванов, О. Соснін, В. Різун та ін.). Однак в сучасній науці загальноприйнятого визначення інформації не існує. Тому поняття інформації використовується в різних значеннях в залежності від галузі, в якій вживається.

Виникнення класичної теорії інформації було спричинено розвитком технічних систем зв'язку, які слугували обміном інформацією між людьми. Термін «інформація» походить від латинського «informatio», що означає «уявлення», «поняття» (про що-небудь), «роз'яснення», «виклад», «відомості», «повідомлення» тощо — одна з трьох основних (поряд з матерією та енергією) субстанцій, що утворюють природний світ, у якому живе людина.

Головною характеристикою інформації є те, що, по-перше, на емпіричному рівні, вона розглядається не взагалі, а тільки стосовно